

Datum
2019-03-25
Vår referens
Ilona Holmgren
Utredningssekreterare
ilona.holmgren@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen STK-2018-852

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade att uppdra åt stadskontoret att göra en översyn av och lämna förslag på åtgärder gällande medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen (STK-2017-350). Utredningsdirektiv (STK-2017-1002) som beslutades av kommunstyrelsen den 13 juni 2018 är uppdraget för detta ärende. Utredningsresultatet framställs i rapporten *Översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativ och Malmöpanel*. Rapporten svarar på utredningsdirektivets frågor och omfattar en historisk bakgrund, redogörelse av tidigare beslut och utvärderingar, enkätundersökning med kommunfullmäktigeledamöternas syn på medborgardialog, relationen till den representativa demokratin samt Malmö stads styrning, kommunstyrelsens ansvar i förhållande till nämndernas ansvar samt statistik. Avslutningsvis lämnas kommentarer och förslag för utveckling av Malmö stads medborgardialog. Förslaget är att den mångfacetterade bilden kompletteras med remissfrågor till samtliga nämnder och Malmöbor.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta

1. Kommunstyrelsens arbetsutskott skickar utan eget ställningstagande rapport *Översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen* på remiss till nämnder enligt sändlistan att besvaras senast den 30 juni 2019.
2. Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att bereda ett urval av Malmöbor möjlighet att inkomma med synpunkter kring ovan nämnda frågeställningar.
3. Kommunstyrelsens arbetsutskott ger stadskontoret i uppdrag att återkomma med slutrapport hösten 2019 om hur utveckling av medborgardialog, med utgångspunkt i medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen, ska ske för att bli mer ändamålsenlig.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse KSAU190401 Översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen
- Sammanställning enkätsvar KF
- Rapport översyn av medborgarförslag Malmöinitiativet och Malmöpanelen

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-04-01

Beslutet skickas till

Arbetsmarknads- och socialnämnden
Fritidsnämnden
Funktionsstödsnämnden
Förskolenämnden
Grundskolenämnden
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden
Kulturnämnden
Miljönämnden
Servicenämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Tekniska nämnden

Ärendet

Den 27 april 2017 beslutade kommunfullmäktige att anta förslag om reviderade principer för handläggning av medborgarförslag i samband med att de nya nämnderna etablerades den 1 maj 2017. Kommunstyrelsen beslutade att uppdra åt stadskontoret att göra en översyn av och lämna förslag på åtgärder gällande medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen (STK-2017-350). Kommunstyrelsen godkände 20 juni 2018 stadskontorets förslag till utredningsdirektiv för översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen (STK-2017-1002).

Ärendet är avgränsat till området medborgardialog som gäller medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen. Medborgardialog mellan politiker och Malmöbor omfattar mycket mer än så och kan ske genom exempelvis fysiska möten, telefonsamtal eller digitalt. I dagsläget pågår det samtidigt utredning av andra uppdrag kopplat till medborgardialog som har bäring på varandra.

Utredningsuppdraget

Utredningen ska omfatta följande områden:

- Uppföljning av tidigare beslut och utvärderingar inom området medborgardialog i Malmö stad.
- Kartläggning av fullmäktigeledamöternas syn på målsättning med Malmö stads kommunövergripande arbete med medborgardialog, genom enkät.
- Fördjupat resonemang utifrån forskning och andra offentliga organisationers erfarenheter om förhållningssätt och tillvägagångssätt för medborgardialog, och relationen till den representativa demokratin.
- Fördjupat resonemang om medborgardialogens relation till Malmö stads styrning generellt samt arbete för social hållbarhet, lika rättigheter och digitalisering i synnerhet.
- Redogörelse för kommunstyrelsens ansvar för medborgardialog i förhållande till nämndernas ansvar.
- Statistik över antal och typ av medborgarförslag och Malmöinitiativet samt användandet av Malmöpanelen utifrån nämndernas perspektiv och deltagarnas perspektiv. Särskilt beakta grupper som har en svagare anknytning till den representativa demokratin.
- Förslag på åtgärder avseende medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen samt

eventuellt förslag på insatser för utveckling av Malmö stads medborgardialog.

Ärendets beredning

Kommunfullmäktiges samtliga ledamöter inklusive ersättare har fått möjlighet att svara på en enkät om medborgardialog. Enkäten skickades ut i januari 2019. Under utredningstiden har även andra perspektiv inhämtats. Det har förts dialog med fackförvaltningarnas nämndsekreterare, två politiker har intervjuats och dialog har skett med tjänstepersoner med angränsande uppdrag. Avstämningar har också skett med utredaren av *Budgetuppdrag 2018 – Modeller för samordnad medborgardialog*.

Bakgrund

E-demokratiutveckling

Malmöinitiativet och Malmöpanelen presenterades som två verktyg för medborgardialog och infördes i samband med översyn och revidering av e-strategi 2004 som antogs av kommunfullmäktige 2008. Satsningen ingick i stadens IT-arbete och e-beredningens strategi för demokratiutveckling.

Medborgarförslag

I samband med förstärkt utveckling av den lokala demokratin och Malmö stads dåvarande stadsdelsorganisation, beslutades att medborgarförslag skulle kunna lämnas enligt principen - privatpersoner boende i en stadsdel hade rätt att lämna in medborgarförslag som handlades av aktuellt stadsdelsfullmäktige. Gemensamma riktlinjer gällande handläggningen i dåvarande stadsdelsnämnder beslutades av kommunfullmäktige 2008, bilag nr 13.

Malmöinitiativet

Malmöinitiativet var det första e-petitionssystemet i Sverige och inspirationen hämtades från brittiska föregångare. Från början var idén att partier eller enskilda politiker skulle kunna hämta upp protester, idéer och förslag och föra dem vidare i det politiska systemet den traditionella vägen. Malmöinitiativet ger alla medborgare oavsett ålder möjlighet att lämna förslag/initiativ, debattera kring dessa och stödja initiativ genom att digitalt rösta på dem. Förslag med minst 100 röster behandlas politiskt av aktuell nämnd. Initiativen och röstningen sker på www.malmo.se och debatter kring initiativen kan ske på Facebook.

Malmöpanelen

Malmöpanelen är en enkätundersökning som riktar sig till Malmöbor. Enkäten skickas till cirka 1 600 Malmöbor över 18 år vilka representerar Malmö - ett mini-Malmö. Framtagande av frågor är ett ansvar för nämnderna. Deltagare i Malmöpanelen svarar på frågor digitalt eller via pappersenkät för de som så önskar. Administration och sammanställning av svaren sker med hjälp av ett undersökningsföretag. Malmöpanelen genomförts två gånger per år. Alla resultat sedan 2008 finns presenterade på www.malmo.se.

Rapport Översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativ och Malmöpanel

Rapporten resonerar kring de olika frågeställningarna och lämnar avslutande kommentarer, bedömning och förslag som framgår av rapporten. Omorganisationen från stadsdelar till stadsområden 2013 och vidare till stadsområdesnämndernas upphörande 1 maj 2017 har påverkat möjligheterna att lämna in medborgarförslag som rör den lokala demokratin. De reviderade riktlinjer som togs fram gäller idag medborgarförslag till facknämnderna. Inga eller färre än en handfull förslag har lämnats per år men antalet har ökat till mer än det dubbla mellan

2016 och 2018. Tekniska nämnden har överlägset flest förslag, omkring 90 förslag mellan 2016–2018.

Malmöinitiativet ställer krav på 100 röster för att behandlas politisk och den utvecklande debatt av förslagen har inte skett som tänkt. Av statistiken framgår att av majoriteten av förslag 2018 var riktade till tekniska nämnden. Över tid har fler nämnder blivit berörda. Bland förslagsställarna är få äldre representerade och uppgifter om geografisk spridning bland förslagsställare är svårt att få fram. Bland politiker uttrycks behov av att utveckla informationen om hur förslag ställs samt att tillgängliggöra verktyget för fler Malmöbor oavsett geografisk tillhörighet. Utvecklingen föreslås ske i dialog tillsammans med Malmöbor.

Malmöpanelens svarsfrekvens är sjunkande och färre än hälften av de tillfrågade svarar på frågorna. Politiker som svarat på enkäten anser att det behövs utveckling på flera sätt bland annat kring handläggning, utformning av frågorna och återkoppling av resultatet.

Stadskontorets kommentarer

Det har under utredningens gång framkommit konkreta förslag på utvecklingsområden och åtgärder som kan bidra till att utveckla arbetet med de tre formerna av medborgardialog som ärendet behandlar. Malmöbor och nämnderna bör beredas möjlighet att lämna synpunkter på det som framkommit, inför fortsatt utveckling.

Det finns behov av ett ökat medskapande i dialogen med Malmöborna. För att uppnå detta behöver det säkerställas att Malmöborna har handlingskompetens för att delta. Hur dialog med Malmöborna ska ske framåt behöver också kopplas till stadens mottagande och integration av nyanlända så att även dessa aspekter finns med.

Enkätsvaren från kommunfullmäktiges ledamöter inklusive ersättare bekräftar att medborgardialog bör ske på olika sätt för att ta tillvara medborgarnas engagemang, goda idéer och konkreta förslag. Medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen anses endast delvis påverka staden på ett meningsfullt sätt.

Medborgardialog sker idag på olika sätt och de behöver ske på olika sätt. De nuvarande verktygen för översyn har funnits under ett decennium. Med en ökad digitalisering kommer andra möjligheter att prova nya former för medborgardialog. Fler Malmöbor, oavsett ålder och andra bakgrundsfaktorer, ska kunna involveras i att utveckla staden hållbart. Det finns behov av en struktur för dialog med barn och unga. Av utredningen framgår att det är viktigt att utveckla arbetet med att medborgare ges ökade möjligheter att påverka och vara delaktiga. Att få en samlad bild genom utveckling av kommunikation, kunskapshöjning och struktur bedöms vara utvecklingsbehov.

Vid genomgång av www.malmo.se finns i dagsläget under rubriken *Var med och påverka* enbart *medborgarförslag*, *Malmöinitiativet* och *Malmöpanelen* angivna samt länkar för att *Lämna synpunkter på stadsmiljön* och *Sophämtning, vatten och avlopp*. Vill en Malmöbo ta direktkontakt med någon politiker angående sin fråga krävs ett mer omfattande sökande. För ökad transparens finns det behov av en beskrivning i bild och text om hur processen från idé till beslut ser ut oavsett initiativtagare. Tillgänglighetsaspekter behöver ses över och utvecklas, så som information om att lämna förslag vid svårigheter att uttrycka sig i skrift samt information på olika språk.

Kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare har som högst rankade målsättning att

“Tillvarata engagemang, goda idéer och konkreta förslag hos medborgarna”. Det finns därför behov av att tydliggöra vad som är möjligt att ha inflytande över samt hur idéer kommer att behandlas. På så sätt skapas rätt förväntan hos förslagsställaren om graden av inflytande.

Malmö stads hållbarhetsrapport 2016 med tema delaktighet visar på skillnader i delaktighet mellan män och kvinnor, socioekonomiska grupper, åldersgrupper samt mellan svenskfödda och utlandsfödda. Kunskap och synpunkter från personer som har erfarenhet av att vara asylsökande, nyanländ och av mottagandet i kommunala verksamheter är av vikt för att utveckla verksamheter och bättre möta behov. Även barnperspektivet samt perspektiv från alla berörda av den ömsesidiga integrationsprocessen bör vägas in.

Stadskontorets sammanfattande bedömning och förslag

Utredningen har identifierat särskilda utvecklingsområden men bilden behöver kompletteras med synpunkter från stadens facknämnder och Malmöbor.

Utredningens bedömning är att medborgardialog behöver ske på flera sätt och det behöver finnas olika former som kan involvera invånare oavsett ålder eller andra bakgrundsfaktorer för att utveckla staden hållbart. Malmö stad behöver arbeta med ökad transparens och offentlig insyn. Det är av stor vikt att utveckla möjligheter som leder till att medborgare ges ökade möjligheter att påverka och vara delaktiga. Den representativa demokratin är utgångspunkt för Malmö stads medborgardialog. Utveckling av verktyg för dialog behöver ha fokus på att delaktigheten ska öka för kvinnor, män, flickor och pojkar oavsett var i Malmö de bor.

Eftersom nämnderna och Malmöborna är direkt berörda av eventuella förändringar bör de ges möjlighet att inkomma med synpunkter. Synpunkterna kan komplettera den mångfacetterade bild som framkommit under utredningen. Följande frågeställningar föreslås.

Frågeställningar

A) Politikernas högst rankade målsättning med medborgardialog är att “Tillvarata engagemang, goda idéer och konkreta förslag hos medborgarna”. Bedömningen är att det behöver underlättas för Malmöbor att lämna förslag och synpunkter. Idag kan förslag lämnas på nedanstående två sätt:

1. En medborgare över 18 år folkbokförd i Malmö lämnar medborgarförslag till valfri eller samtliga nämnder som behandlas politiskt.
2. En enskild individ oavsett ålder och hemvist lämnar Malmöinitiativ som samlar 100 röster och därefter behandlas politiskt.

Hur ska förslag till Malmö stad ske framöver? Vilka strukturella förändringar behöver ske? Vad behöver göras för att möjligheterna ska bli likvärdiga?

B) Malmöpanelen är den kanal som nämndernas politiker har för att kunna ställa frågor till Malmöbor. I utredningen framkommer att panelen har en sjunkande svarsfrekvens, att frågorna som ställs samt återkoppling av resultaten kan utvecklas. Bedömningen är att kommunikativa och strukturella insatser behövs för att utveckla arbetet.

Hur ska inhämtandet av Malmöbornas åsikter ske framöver? Vilka kommunikativa och strukturella förändringar behöver ske?

C) Detta ärende begränsar sig till ovan nämnda former för medborgardialog. I utredningen

framgår att det från medborgare krävs handlingskompetens för att kunna påverka. Handlingskompetens påverkas av kunskap, motivation och möjligheter. Det är också svårt att nå ut till medborgare i ett stort informationsflöde. Bedömningen är att Malmö stad behöver utveckla begriplig och tillgänglig kommunikation med Malmöborna. Det kan gälla innehåll och utformning av stadens kommunikationskanaler men också hur och var kommunikationen sker, så att den passar Malmöbon. Ökad transparens, tillgänglighet och förenkling är ledord.

Vilka förändringar behöver ske för att kommunikationen mellan Malmö stad och Malmöborna ska bli ändamålsenlig?

Ansvariga

Bertil Siöström Avdelningschef

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör